

- Când se făceau la dumneavoastră șezătorile?
- Toamna se făceau și între posturi, până primăvara. Până la Postul Paștelui, până-n Sântoader. Păi, se făceau așa: se strângeau seara muieri cu furcile la un loc și acolo cântau, petreceau [...Bandă ruptă] ... la lună. Și la drum făceau câtă la o casă, când o fost lună.
- Dar dacă era înnorat?
- Noreală? Atuncea am făcut în sobă...
- De ce făceați la lună?
- Păi, făceau și așa, toamna, acuma, când o fost vremea bună și o fost mai multe muirir și o ost luna acolo și mai bine o fost decât în sobă... Acolo se petreceau, cântece, spuneau povești...
- Erau și feciori?
- Apu ăia or fost la Sântoader. Ori venea, se strângeau, iar plecau...
- Erau invitați sau veneau singuri?
- Da, or vinit ei așa, singuri. Muierile nu i-or invitat.
- Dar femeile le invitai?
- Ba, care-o vrut să vină. S-o zvonit așa, iaca la cutare casă se face șezătoare...
- Se făceau la mai multe într-o seară?
- Ba... Numa la o casă. Miercuri seara și luni seara, șezătoare.
- Ți feciorii ce făceau?... În cărți se jucau?...
- Și în cărți se jucau...
- Dar leoarfe nu se făceau?
- De ăștia s-or făcut la Sântoader... Și atunci s-or făcut și leoarfe, se făceau ca să facă basne, glume... Dar se făceau unii muieri, unii babe, unii... Alții se chiteau, mai chiteau și câte-o muiere, apoi o făceau cu pălărie... S-a făcut berbeci, lua coarne de oaie mari și capre... își punea fiecare câte-o poneavă-n șale... și puneau, care s-or făcut berbeci, așa, cât-on cojoc pră dos, și puneau clopot la gușă și punea niște coarne de berbeci așa, mari... Și atuncea pleca unul, îl trăgea, iac-așa, de ață și-l bătea clopotu...
- Cam între ce ore se făcea șezătoarea?

- Păi dân seara, cam de pe la vremea asta până la doispreșe, până la câtă on șas...
Până noaptea o șezut.
- Și porcii cam când se tăiau?
- Porcii se tăiau pe la Crăciun. Înainte de Crăciun. Alții îl tăiau și pâă la Ignat, așa s-o zâs, cu cinci zile înainte de Crăciun. Alții or tăiat mai nainte, cum le-o picat.
După ce-o trecut Sfântu Nicolae, atunci or început să taie.
- Dar la Sfântul Nicolae ce se făcea?
- La Sfântul Nicolae or fost praznice. Altceva nu.
- Și în Ajunul Crăciunului?
- Atunci corindă. Se duceau dimineața în colindă, se sculau copiii... În ziua Ajunului. Se sculau dimineața, la noi, de obicei, se sculau cam de la șapte, dimineața... se strângeau la o casă, acolo și atunci de acolo se porneau de la capătul satului. Erau cătă 50 — 60. Toți făceau un grup. Toți. Străicuța la gușă și... Numa-și luvau cabañița și și-o puneau așa, napoi... Și atuncea o țineau la fereastră: întindeau șorțu ca să le pice nucile care erau mai tari, apu ăia mici...
- Ce-i aia cabañița?
- Un capăt, așa un caput de sóarec. Noi așa-m ziceam, cabañiță.
- Ce primeau?
- Nuci! Numa nuci.
- Colaci nu primeau?
- Nu. La noi nu o fost obiceiu așa. La Răcăjdie o fost obiceiu așa, că am fost o prietenă a mea, apoi acolo veneau dimineața, așa, la zăuă, la vreo cinci ceasuri, la șasă, cătă trei — patru copii la fereastră și cântau cu:

Colindiță cu codiță

Saltă ochii la poliță

Este-o coastă și-un cârnaț

Săriți, gazdă, dă mi-l dați!

Oile lănoasă,

Vacile lăptoasă,

Porcii unsuroși,

Să-i mănânce gazda sănătoși!

La Răcăjdia. Da la noi numa aş colindă, strigau şi cântau.

Bună ziua lu Ajun

Că-i mai bun-a lui Crăciun

Să fie-ntr-un ceas bun!

...şi așa urezau şi cântau! Şi mai cântau așa: cântau d-ale lumeşti, cu mândra, cu draga, cu ce ştiu io. La colindă, așa, când se mutau de la o casă la alta şi mai strugau: „Hai, mă...la colindă! Aici, aici, aici aruncă!” — Strigau la gazdă ca s-arunce. —

Dar...

— Între ce ore?

— Vezi, dimineaţa... De la un ceas, până la cinci ceasuri. Când or fost cinci ceasuri or fost ocolit satu, erau gata. N-or cântat altceva. Numa așa, strigau, şi-o ieşit gazda pră fereastă şi le-o aruncat.

— Dar cu Steaua s-a umblat!

— S-o umblat... Veneau de la Naidăş nişte Țigani. Ția se făceau... Erau cătă tri – patru şi aveau o steauă așa făcută şi ei se-mbrăcau iar așa, cu nişte Țoale, ca cum erau înainte la noi, copiii, la mort, așa: unu Irod şi tri Cra de la răsărit. Cântau... Şi aveau o sabie... tot s-ascuţeau unu cătă altu cu sabia...

— Ce primeau ei?

— Ce le-o dat. Şi bani şi câte-un colac, că la Crăciun veneau.... Şi-atuncea le-o dat muierile, oamenii, câte cinci lei, o doi, o tri... cât o avut, că ei n-or cerut. Ziua... În ziua de Crăciun, în sărbătorile Crăciunului, o-n ziua a doua, a treia or venit...

— Dar în seara de Ajun ce era?

— În seara de Ajun n-o fost nimica; se duceau, i-ac-aşa, unu la altu, se jucau în nuci oamenii. Şi muierile nu se jucau, numa steteau la zbor adunaţi, așa, cătă la o casă.

— Dar la Anul Nou?

— La Anu Nou nu s-o făcut, numa dimineaţa de Anu Nou umblau lăutaşii şi ziceu la fereastă la oameni.

— Dar în seara dinspre Anul Nou?

— Atuncea n-or făcut nimica. La noi n-o fost obicei... Am auzit că în alte sate s-o făcut... mâncare, s-o făcut la masă. Toată noaptea or dus colaci, or dus... Numa la noi nu s-o făcut, n-o fost obicei ăsta.

— Dar să afle cum va arăta soțul, sănvășii?

— Aia nu! Am auzit că în alte sate, da la noi, nu.

[Altă informatoare]: Când se termina războiu... Aia, când or țesut muierile... Și când or sfârșit, de i-o picat vergeaua, a mai de la urmă era jos, atuncea o pus pră față s-o ia în gură și să se ducă în grădină cu ea și să șeadă s-audă cum strigă cineva: strigă Ion, o Pătru, o Pavel, atuncea așa-i cheamă bărbatul

[Altă informatoare]: Când vream să vedem cum îi bărbatu, urât sau frumos, atuncea puneam tri talere și sub unu puneam un pieptene, sub unu oglindă și sub unu cărbune. Și-atuncea una mergea afară, care nu vedea cum se aranjează talerele pe masă. Și atunci când am fost gata am chemat-o-n luntru și am pus-o ca să ridice un taler din ăla. Ea și-o ales unu care o vrut ea, care i-o plăcut ei. De exemplu, dacă o ridicat cărbunele, înseamnă că bărbatu o să fie negru. Dacă ridică pieptene, era dințos. Dacă ridică oglinda, atuncea toate băteau din palem că „ui... ce bărbat frumos o avea!”

[Se făcea în seara de Anul Nou la Petrilova]

— Dar cu boabe, să spuneți că încotro sare într-acolo vă măritați?

— Nu, aia nu. Numa așa cum o zis mămica, vara, ne duceam pe câmp și erau niște gonghiță așa, roșii... — Și acuma... — Și o puneam pe mână și spuneam: „Păpărudă – rudă, „ Încotro îi zbură, „ Într-acolo m-oi mărita!” Dacă zbură la vale spuneam: „Ei, la Ciuchici!”

— Dar cloșcă puneți?

— Aia la Crăciun și la Ajun! În ziua de Ajun și-n ziua de Crăiun. Când o venit unu, care și-o venit mai întâi în casă, ori c-am adus dimineața o oaie-n sobă, și-am pus câta boabe-n șele la e și i-am dat câta boabe să mănânce. Ori dac-o venit unu l-am pus pră scamn și atunci i-am pus câta boabe-n cap și am strigat: „Cot-cot-cot! Să trăiască cloța!” N-o stat... O stat câta, puțin... Numa spuneam că să șeadă bine, că să șeadă cloța.

— Dacă era neastâmpărat?

— E, atuncea-o fugit cloța după ouă!

— Apropo de asta, când se fac case noi la dumneavoastră, la fundament se pune ceva?

- Se pune. Se taie o găină, se pune capu de la găină și se pune un ban de argint. Se pune câta tămâie și se pune câta marmure, un fel de, așa ziceau ei la... iaca, piatră tare. Și câta tămâie și capu de la găină și un ban de argint. Noi baș când am făcut casa, iaca, știu, că nu-i mult de atunci...
- Dar când era gata casa?
- Atncea o pus o cruce și o legat la mărgini câte o sticlă cu răchie, cu vin, un cucuruz și-atuncea o făcut o chită de flori, acolo, și o pus cârpele: câți maistori o avut, atâtea cârpe or pus. Le-or legat acolo cât le-or legat și atunci s-or luvat de acolo și la tot omu s-o dat cârpa. Și răchia or băut acolo cu gazda.
- Dar la Botez?
- ...BA la râu s-or dus și aruncau steagurile. Făcea popa slujba... și atunci se duceau cu steagurile de or băga crucea-n apă.
- Și la Sfântul Ion?
- Ei, atunci s-or dus la Ion, care i-o fost ziua, să se petreacă. S-or dus unde-o fost ziua, or vint ortaci de-a lui, cătă doi – tri oameni, ortaci, prietenei, după cum o fost omu de voios.
- Cum numeați perioada de la Botez la Zăpostit?
- Întră Posturi. Atunci s-o făcut nunțile. Acuma nu se mai fac, acuma mai mult vara se fac. Nainte așa s-or făcut, întră Posturi și toamna.
- Dar la Zăpostit ce era?
- LA Zăpostit, atunci se petreceau oamenii... Se făceau focuri. Sara. Pră drum. Alea și acuma se fac. Strângeam tuleii de la oameni și, acuma nu-i bătură, da atunci se aducea cu vadra, vin. Și cântau și jucau... Iaca, făceau joc, erau aici în drum, la uica... Apăi de la vale și pân-aicea toți s-or strâns. Și era un copil, aicea, muzicant, zicea cu cornu... Apoi veneau, oameni... Și de prin sat... Unu lua pră una, pră baba Lena lu Jurj, venea aicea, chiar aici, la soru-mea, unde-o fost soru-mea... Ap-o chiceau cu șlaiser pră baba Lena, mireasă. Ș-apu pleca, așa, din joc în joc, era... în doi – trei locuri în sat era joc. Și cu vadra cu vin. Numa ea mireasă era... și după ea se duceau, așa, oameni. Copii de ăștia și muieri... s-or dus după ei... Cu nunta plecau și...
- Se sărea peste foc?

— Da... Copiii ăștia de 15 – 16 ani săreau peste foc... Mamă! Numa să vadă care cât poate să sară.

Nu s-o mai făcut foc numa la Joimari. Atunci făceau niște *luminiște*, așa le ziceam. Alea, se făcea colaci, făcea maica colaci și noi ne duceam, când era, aduceam boji de prin prund, așa, uscați. Și făcea casă, așa: aici o cămară, aici alta, făcea câte cinci – șase camerele de boji și le-aprindea și când era para așa, frumoasă, atuncea da colaci de pomană peste foc. Și-i menea: „Să fie-a alu cutare, a lu cutare...”; a lu morți, de pomană.

— Și luni, după Zăpostit?

— Atunci, luni, după Zăpostit i-o spus Lunea Curată. Marți o fost Marțea Vaselor, spălau vase cu leșie, cu cenușă. Tot se strângea, se spăla, că atiunci zicea că vine postul, nu-i mai voie să mănânci de slastă. Și miercuri și joi, vineri, au mai lucrat. Atunci o fost Sântoaderu ăla Mare. Atuncea se făceau leoarfe, așa le spuneau.

— Numai atunci se făceau?

— Ba, s-or făcut și marți, la Marțea-Ncuneată, după Sântoaderu ăl Mare. [...] Și la Marțea Vaselor numa mai... mai puțini. Se făceau, alții își puneau obrăzare cu maț de porc, alții se făceau muieri, așa, cu obrăzări, frumos, ca muierile, alții... În diferite forme de astea: altu se făcea cu burta mare, zicea că-i greoane... Alții se luau de pră su mână, unu era cinăr, unu juca...

— Urși se făceau?

— Nu.

— Nici la Sântoaderu ăl Mare?

— La noi nu s-or făcut de alea. Numa am văzut la Oravița... La Sântoaderu ăl Mare, la Răcăjdie. Acolo era, baș veneau pră două părți: pră una veneau cu nunta și pră una veneau cu un mort: era chicit pră pat și-l duceau doi inși și una dinapoi de el se cânta; că era muieria, și unu era cu clănetu... Îl petreceau... Și mai mulți, așa, erau după el. Nu-mi aduc aminte cum se cânta, da știu că se cânta și tot așa îl bătea cu mâna pră fund. Da era de răs. Spune așa, ca să se rădă.

Și cu nunta... Ăă! Era mire cu mireasă. Mireasa era cu șlaier și taler la gușă, cum se purta atuncea, cu taleri până la brâu. Și mirele iar era chicit. Și nașu era cu ploscă, și devăru... Chiar ca nunta, cum o fost. Și popa... Și la mort, iar-o fost popă, vezi că l-am uitat.

- Și ce se întâmpla când se întâlnea nunta cu înmormântarea?
- Măi, nu știu, că eu am plecat. Ei s-or fi întâlnit, dar noi am plecat. Am stat câta, baș când am venit de la Oravița, ei or ieșit, așa, din altă stradă... Asta la Sântoaderu ăl Mare.
- Și la Marțea Încuneată?
- La Marțea-Ncuneată, atuncea n-am lucrat nimica. Numa miercurea, atuncea or făcut fetele șezătoare. Și s-or dus la moară și or făcut șezătoare. Și acolo Sântoaderii s-or făcut niște feciori frumoși și s-or dus la ele, acolo. Și o fată dintre ele o băgat de seama că nu-s ficiori.
- Cum o băgat de seamă, pe copite?
- N-o avut copite, numa o băgat de seamă că zici că o fost mai mare-n dinți și atuncea ea o zis că s-o lase să vină acasă ca să-și ia de tors, că nu mai are.
- Care, cea mai mare sau cea mai mică?
- O fată dintre ele. Că or fost mai multe acolo, în șezătoare. Și a, când o vint acasă, așa ne povestea maica, mama lu mama mea... Ea o dat fuga acasă și ei or zis că n-o lasă că nu mai vine. Atuncea ea o zis că le dă capătu de la brăcinari, să țină de brăcinari, să nu zică că nu vine. Ea s-o descins când o fost capătu de brăcinari și atuncea zice că l-o legat de un prun și o fugit acas'. Când o fugit acasă atuncea i-o spus lu mumă-sa. Mumă-sa, atuncea, o știut și o pus toate oalele, le-o ntors c gura-n jos. Numai zici-că un hâr, o fost pe masă, un cioc o fost pe masă, că atunci așa o fost hârbu, n-o avut lampe, o pus câta unsoare, ceva. Și ei, când or venit, atuncea, n-or putut să se bage-n casă, că or fost toate oalele întoarse cu gura-n jos, numa hârbu o fost pră masă. Și atuncea, zice, o strigat... ca să le deschidă hârbu ușa. Și atuncea muiera, muma fetii, zici c-o pus mâna și o dat și o dat cu el de pământ și l-o spart. Și aia fată o scăpat și pră ele le-o omorât. Și le-o-nșirat mațele pră fusu morii. Miercuri după Marțea-Ncuneată. Marțea-Ncuneată, că ele or zis că or ieșit c-or zis că de la Marțea Încuneată s-or dus . Numa zic-că tot or mai fost pr-aici d-ăi orbi și șchiopi. De joi s-o terminat și pră ele miercuri le-o omorât.
- Dar în zilele Babelor era ceva deosebit aici?
- N-o fost.
- Dar de ce le zice așa?

- Apăi, atuncea așa zicea când se schimba vremea. S-or pus Babele. Apăi, iaca, se schimba vremea. Altă dată era vremea frumoasă, altă dată o dat-nnora și venea o ploaie, niște băbuiște, ce venea... Zicea: „Acuma-i cutare Babă, îi ziua ei!” Zici că-i rea baba.
- Dar o poveste cu baba Dochia nu știți?
- Baba Dochia? Ba am auzit și de aia. Aia zici-că s-o dus și... o fost o babă ră. Și-o mânat nurorile la ru să sple lâna să facă din lâna laie, albă. Nurorile s-or dus. O avut tri nurori. Și-or spălat lâna, or spălat-o, dar n-or mai putut-o face din lânâ laie albă.
Și atuncea o venit o muiere și le-o adus niște ghiocei. Și ele or luat ghioceii și atunci acasă, baba când o văzut ghioceii că acuma-i spre primăvara. Mă duc cu oile la munte, că acuma, zice, or înflorit ghioceii!
S-o luat baba și s-o dus cu oile și și-o luat douăăsrece cojoace pră ea. Și acolo tot o nins, o lăpădat on cojoc, mai nins, o lăpădat altu, o nins pră toate, n-o mai putut. Și atuncea, când n-o mai avut baba nici un cojoc. O trăbuit să moară și baba de frig.
O nins cojoacele toate, nu le-o mai putut purta pră ea. Și or scăpat nurorile de babă, că le-o mânat să facă din lâna laie, albă.
- Dar când a murit nu s-a făcut stană de piatră?
- Nu știu așa eva. Nu-am auzit.
- Ce se întâmpla la 9 Martie, la Sfinți? Nu ieșeau cu boțile în grădini?
- Ba da, dădeau cu bota-n pământ să iasă căldura și să se bage frigul și nu le lăsau: „Ieși, căldură și bagă-će frigule!” Și nu ne lăsa să umblăm cu fusu, maica, că să nu ne muște șarple, vara, dacă umblăm cu fusu la Sămți. Ne mușcă șarpile vara pră noi o pră marvă!
- Nu se afuma în grădină ca să nu vină șerpilii?
- Nu, aia la Blagoveștenie. Băteam vătraiu prin grădină. Ne dădea maica vătraiu și cuțitu. Ne duceam pân-la capu grădinii și apoi bătem în vătrai și ziceam că: „Fieru-n casă și șerpele afară!” Și la Florii tot așa.
- Dar nu se zicea că sunt niște șerpi pe lângă casă care sunt buni și nu trebuie omorâți?

- Ba, n-am auzit. Vorbeau că zici-că este șarpile căsii. Să nu-l omori. Da n-am văzut de ălea.
- Dar la Joia Mare ce se făcea?
- La Joimari! Atunci acolo-ți spusei, se făceau luminiști. Atuncea la Joimari era... Se duceau muierile la morminți, ieșeau la râu, vărsau apă pră iarbă verde, vărsau apă din râu cu cânțile și vărsau mereu la morți, de pomană. Și atuncea, acasă, se făceau luminiște și la morminți, care-o avut morți mai de curând și mai tineri s-o dus la morminți cu câta boji, acolo, pe groapa lui o făcut foc. Boji din ăștia care-s prin pruni, acuma, cresc așa, câta floare albă. Este prin pruni.
- Dar luminiștele cum arătau?
- Ei, am pus, așa, boji ăia, în cămare... Bătele alea de boji s-or uscat iarna și primăvara ne duceam și-aduceam de Joimari boji. Și le făcea, aic-așa, câta, și le dădea foc. Punea câta oloi pră ei. Turna și atunci acelea-o aprins și-o ars. Și pră groapa mortului care-o fost făcea cătă două – tri, așa și îi da colaci prăstă groapă, prăstă focurile alea.
- Dar Ziua Morților când era?
- Apăi, la praznic.
- Dar la Sfântul Gheorghe ce făceați?
- La Sfântul Gheorghe se făcea... Ne duceam cu oile. Dimineața. Am vint cu oile, care-o fost cu oile, o muls oile. Ți-atuncea făcea... Maica, când o fost acasă, făcea un colac de mălai, așa, la mijloc era roată. Și-atuncea am muls oile și puneam colcau peste găleată și-l rupeam. Îl frângeam prăstă găleată. Și se ducea, când făta vaca, pră la Sfântu Gheorghe, iar așa, atunci îi făceau corasta. [...] Și-atuncea stăteau la masă și mâncau colacu ăla.
- Cine spunea „cucu” și cine „răscucu”?
- Două muieri. Una o șezut dincolo și una dincolo, atuncea când... Și una zicea „cucu” și cealaltă „răscucu”... Cucu s-o dus, lapte la oi o adus... Și puneam salcă. Și acolo unde se băga oile puneam un cerc să treacă oile prin cerc de fier. Și lega maica cât-un căi la oi, la picioare, să nu le muște șerpile. La Sfântu Gheorghe și la prag puneam un sul, sul de care puneam la război.
- Ce rost avea acesta?

- Păi, așa o avut, să treacă oile prăstă el. Așa o fost obiceiiu.
- Dar nu erau „luători de lapte”?
- Ba vorbeau că este...
- Și ce făceați ca să nu reușească să ieie?
- N-am făcut nimica. Le făcea niște untură, maica: ... punea câta usturoi, câta leuștean, niște [...] Și atuncea se ducea pră prag și acolo tot iac-așa cu săcurea făcea și atuncea punea unsoarea aia-ntr-un petec, strângea oile, le ungea la frunte și-n fund. Și vaca iar-așa, pră frunte și la fund.
- Dar sub prag nu se băga ceva?
- N-am băgat nimic din alea!
- Dar când fată vaca, pe locul unde a căzut vițelul ce se făcea?
- N-or făcut nimica. N-o-ngropat nimica, numa soartea. La noi n-o fost obiceiiu. Numa soartea o-ngropat-o acolo unde-o picat vițelu.
- Și corasta?
- Copiii. La tri zile. Api atuncea ne punea jos... Ne punea un sac și pe urmă ne puneam pră marginea aia la sac, copiii... Ș-atuncea ne punea deasupra o poneavă prăstă noi. Și ne stropea cu apă prăstă noi. Și noi ziceam: „Să trăiască vaca și vițelu, cum îi corasta de groasă, așa să fie vaca de lăptoasă!” Numa ne dădea și atunci noi ziceam.
- Dar la Sânziene ieșeați pe p afară?
- Am ieșit. Cum am fost io când am fost fată... Ne strângeam cătă două – trei fete în ziua de Sânziană, dimineața, când ne-am sculat, păi, cam așa, cam pe la răsărit de soare. Ne duceam după sânziene și aduceam acasă și făceam cunună de sânziene și o puneam în poartă. Am mai pus în fereastră, într-un par... Și cununa am pus—n poartă.
- Și nu se spunea nimic?
- Nu s-o spus nimica, numa știu că-mi spuneau că „unde se află cunună de sânziană, să nu se poată apropia Sătana de casă”. Că aia o fost, odată, că un om o avut o fată. Ș el o fost sărac. Și el s-o dus, zici-că, să capete ceva prin pădure. Și când îi, să-ntâlnește c-un om. Când, ala zice către el, zice: „Măi omule, de ce umbli tu pr-aicea?” Zici-că: „Mi-s săraca și caut ceva să duc acasă la muiere.”

Când el: „Eu îşi dai ție un sac de bani, numa să-mi da tu pră cine-ți iese mai naainte când te duci acasă!” El o avut n căţel acasă și zici-că când s-o apopiat de casă tot căţelul i-o ieşit înainte. Păi, ăla-și face socoteala, că-i dă căţelul.

Când omul vine acasă și se aporpie de casă, iaca fata. Iese înaintea lui să-i spună că o avut o scroafă ș le-o fătata scroafa. Și fata, de bucurie, să se laude la tată-so, că i-o fătat scroafa.

Acuma omul, ce să facă? Trebuie să ducă fata. Dar îi trist, îi mohorât. Muierea zice:

— Măi, de ce ești necăjit, că uite, acuma, ai căpătat un sac de bani?

El spune că trebuie să ducă fata:

— Măi, spune, eu mă duc mâine și trebuie să iau și fata, că s-o las undeva, acolo...

Să mai caute el ceva și iar aduce înapoi și...

Dar nu-i spune muierei că trebuie să ducă fata ăluia ce i-o dat banii.

Acu el, zici-că, duce fata și o lasă. Și spune către fată.

— Să șezi aicea, că io, spune, mă duc și vin, și aici să te aflii!

Fata șede și iacă că vine o muiere la fată. Aia zici c-o fost Maica Maria. Și-o-ntreabă pe fată. Fata plânge c-o-nserat și tată-so nu mai vine. Zici-că:

— De ce plângi?

Zici-că:

— Plâng că o venit tata, m-o adus aici și o zis că vine și când aicea, că nu mai vine!

Atuncea Maica Marie zic-o făcut un cer, așa, cu sabia, din ocol de ea. Și zice cătă fată:

— Să șezi aciia și să nu ieși de aici nicidecum! Dacă veni cineva la tine la noapte, zici-că, să nu zici nimic, nici să nu ieși de aciia. Zici-că o zice că-ți dau bani, o-ți dau țoale, ori o zice pră urmă că te pușcă, te taie, numa să nu ieși, că n-au putere să-ți facă nimica.

Fata șede aciia și zice, cum șede aciia, or crescut niște flori cât fata de mare. Iată, prăstă noapte, vine Sătana care i-o dat banii lu om să ia fata. Fata șede aciia. El o cheamă să iasă, fata nu iese. Api-i arată că-.i dau bani, apii că-i dau țoale, dar fata nu zice nimic, nici nu iese. Atuncea se ia că o pușcă o că o taie... Dar fata nu zice nimic.

Atuncea, la ziuă, or plecat. Fata rămas aciia. Iar vine Maica Mărie la ea, sara.

Întreabă pră fata, fata spune. Zici-că:

— Acuma vine și tată-to!

Vine și mu. Maica Mărie o plecat de-aci și vine tată-so. Dar o-ntrebat-o Maica Mărie, zici-că:

— Cum te cheamă pră tine?

Zici-că:

— Sânziana!

Apii zâce:

— Sânziana să rămână numile florilor ăstora, zici-că și unde se află cunună de flori de Sânziană, de la Sânziană aducă, din ziua aia, de casa aia să nu se apropie Sătana.

Și noi, după obiceiurile alea bătrâne ne duceam, mai cu seamă fetele. Nu s-or prea dus mult bătrâne, numa tot fete, după flori. Și făceam cunună de Sânziană...

— Dar vreo cântare nu s-a spus?

— NU s-a spus.

— Cu Sânziana și Iovan Iorgovan?

— Apii aia-i alta. Aia o fost altă povastă...

O fost una... Zici-că o fost tri fete. Or plecat, zici-că:

Plecat-au, plecat

Din cutare sat

Dis-de-dimineată,

Prin rouă și ceață.

Vreo trei surorele

Mândre, frumușele.

Sora cea mai mare

Zi de-nsurătoare,

Mândră garofină,

Floare din grădină;

Sora mijlocie,

Leliță Mărie,

Plină de trufie;
Sora cea mai mică,
Ca și-o porumbică,
Ochișorii ei,
Cei mai frumoși,
Dintre stele toate,
Ea e stea de noapte,
Și ceața din zori,
Floarea florilor.
Prin codri plecară
A rupe-ncepură
Iederă și mană,
Și flori culegea,
Cununi împleteau,
Se jucau cântând,
Codru răsunând,
Și când oboseau
Ei mi se culcau;
Cele două mari,
Ce-s surori primari,
Când fu de cu seară
Prin codru plecară,
Pră Ana o lăsată.
Ana tot dormea
CA moartă era.
Mâne-n zori de zi,
Ana se trezi
Dar când se trezea
Pe surori striga
Dar nu le-auzea.
Numa un cuc mic,

Tinerel, voinic,
Prin codru zbura
Duios el cânta
Că singur era.
Ana îi zicea:
Cucule, voinice,
Scoate-mă de-aice,

Scoate-mă la țară,
La drumu-ăl de cară,
[...] Pe dalbe surori
Că ții fi vară ție
Până voi fi vie.
Nu ști, puica mea,
Scoate-te-oi ori ba,
Că eu am vere multe,
Câte flori pe munte!
Cucule, voinice,
Scoate-mă de-aice,
Scoate-mă la țară,
LA drumu-ăl de cară,
Pe dalbe surori,
Că ți-oi fi soră,
Până voi fi vie!
Nu știu, puica mea,
Scoate-ze-oi ori ba,
Că eu am surori
Câte-s vara flori.
Cucule, voinice,
Scoate-mă de-aice,
Scoate-mă la țară,
La drumu-ăl de cară,

Pe dalbe suroiri,
Că-ți voi fi soție
Până voi fi vie!
NU știu, puica mea,
Scoate-te-oi ori ba,
Că eu nu-s fecior
Să pot să mă-nsor,
Și-s o păsărică,
Nu știu de ibovnică.
Atunci de pră piatră
Hală se arată
Hală cumplită,
Jos încolăcită.
Fata cum îl vedea,
Ea îl cunoștea
Că șarpe era.
Și tare fugea
Și tare țipa:
Sus, pe cer mai sus,
Mulți voinici s-or dus,
Dar o mai rămas
Un român viteaz,
Iovan Iorgovan,
Braț de buzdugan,
Care auzea,
Dar nu pricepea
Că-i glas femeiesc
Ori glas voinices,
Că Cerna urla
Și nu pricepea.
Și el îi zicea:

Înceată-Cernă, înceata,
Apa mea lăudată,
Că eu te-oi cinsti
Și te-oi dăru
C-o furcă argintată
Cu fuior învăluită!
Cerna-l auzea,
Dar nu vrea să stea.
Și iar îi zicea:
Înceată, Cerno, înceăă,
Apa mea lăudată,
Că eu te-oi cinsti
Și te-oi dăru
C-o știucă de aur
Cu ochii de bălaur!
Cerna-l auzea
Și pe loc îi sta.
Și el alerga
Și la fat-ajungea.
Șarpele-l vedea
Și el îi zicea:
Iovan Iorgovan,
Braț de buzdugan
Cu ce fel de bine
Vii tu azi la mine,
Au, doară, gândești
Să mă prăpădești?
Te rog de mă lasă
Și te du acasă.
Jur pe capul meu,
De mi-i omorî,

Mort voi fi mai rău!
Căpățâna mea se va despica
Și se va-mpuți,
Muște vor ieși
Care-n veac vor fi
Și vor otrăvi
Caii de la plug,
Boii de la jug.
Se vor otrăvi,
De musc-or muri.
Și el îi zicea:
Lumea oi învăța
Eu c mintea mea,Fumuri ca să facă
Și de muscă scapă.
Sabia scotea
Capul îi tăia
Și-n Dunăre-l da.
Dunărea-l primea
Și îl ascundea
În peștera rea.
La fată se-ntorcea
Și o săruta.
Fata îi zicea:
Stai, frate, o țără,
Să mai zăbovi-re,
Să ne întrebăm
Poate ne-om găsi
Din ce sat vom fi.
Și el îi zicea:
Eu îs fecior de-mpărat
De la scăpătat!

Și ea îi zicea:

Și eu îs fată de-mpărat

De la scăpătat!

Și se-mbrățișau

Și se sărutau

CA și niște frați,

Frați adevărați.

— De unde?

— Asta, de când am fost pe la școală. O poezie o fost, într-o carte.

— Nu se cânta?

— Nu, o fost poezie într-o carte, numa io m-am amintit. Am știut ma multe, dar acu le-am pierdut, nu le știu toate.

— Dar la Rusalii ce făceați?

— La Rusalii nimic n-o fost. Nimica.

— Dar dacă era secetă ce se făcea?

— Apoi s-o făcut duduloaie. Veneau țigani și se făceau cu boji, se legau, așa, puneau boji pră ei. Și umblau și cântau și se duceau de la casă la casă și muierile turnau apă pră ei. Muieria din casă. Turnau apă cu cantă pră ea și ea se-ntorcea și cânta. Și atunci muieria i-o dat cât-un blid de făină, câta brânză, câta pită, ce-o avut.

— S-a întâmplat ca cineva să nu dea?

— Ei, o fi fost cineva, dar i-o primit toți. Cântau că:

Rugă, păpărugă,

Ia ieși de ne udă

Cu găleata d-apă

Prăstă lumea toată.

Cerne-o cu ciurelu,

Vars-o cu ciubăru.

Ploaie, Doamne, ploaie,

Locul să se moaie,

Unde-i valea plină,

Mai multă să vină,

Unde-i valea seacă,
Mai mult să se facă,

Unde dai cu plugu
Să meargă ca untu.

Unde dai cu sapa,
Să meargă ca apa.

Și atuncea gazda ieșea și le da ceva. Și atuncea ei cântau, așa, și se duceau la altă casă.

— Totdeauna erau țigani?

— Tăt țigani.

— Bărbați sau femei?

— Fete. Și și copiii, așa. Dar tot copiii d-ăi mici, nu s-or făcut d-ăi bătrâni țigani. Dar mai mult fete, tinere, iaca până la treisprezece – patrusprezece ani.

— Dar când se secera grâul ce se făcea?

— Ba nu. Când or gătat cu coiul oamenii, or lăsat iac-așa, un mănunche de grâu și-l legau și ziceau că ala-i Barba lu Dumnezeu. Ala rămânea acolo, într-un colț. Când or sfârșit cu cositu.

— De ce se făcea așa?

— Așa o fost obiceiiu.

— Dar când se năștea un copil ce se întâmpla?

— Nu se-ntâmpla nimica la noi.

— Nu venea nimeni s-i taie buricul?

— Ba. Venea moașa. Care-o fost moașă.

— Dar cine era moașă?

— Păi dac-o fost din casă și-o avut rudenie din casa lor. Ori c-o fost în casă, ori c-o fost măritată dar aceea tot o venit dac-o fost o soră a lu bărbat... ori că o fost neam... Ți aia o venit și i-o tăiat buricu. Sau l-o botezat. Și nașa o venit de l-o bbotezat.

— Și îi tăia buricul și ce se mai întâmpla?

— L-o scăldat. Și l-o înfișat frumos și pune-n scăldare pene, ca să fie ușor ca pana când cade, și pune câta flori, câta lapte, când l-o scăldat întâi.

- Dar când îl ducea la botez mama copilului ce făcea?
- Mama n-o făcut nimica. Altă dată, dac-o fost, mama nici n-o fost sculată de prăpat. Numa când l-o dus l-a botez și o vint de la biserică, o șezut tata la fereastră și l-o primit. Pră fereastră.
- De ce?
- Păi, așa o fost obicei. [...]Și-acuma, și-acuma, dar nu prea.
- Dar când se tăia moțul la copil?
- Dacă nu, altădată până la un an nu s-o tuns copilul.
- Și cine-l tăia?
- Ei, l-o tăiat cineva din casă, care fost din rudenia lui.
- Nu moașa sau nașa?
- Nu. Dacă s-o-ntâmplat de n-o fost moașa-n sat? No, l-o tuns tată-so ori altcineva din rudenia lui, care-o fost în casă.
- Dar copiilor, când erau mici, în leagăn, nu li se cânta într-un fel?
- Ba se cânta:
- Nani, nani,
Puiu mamii,
Vino știucă
De mi-l culcă
Și mătă
De-i dă țâți,
Vine pește
De mi-l crește,
Vino somn
Și mi-l adormi,
Vino, curcă
De mi-l culcă,
Nani, nani,
Puiu Mamii.
Iac-așa, cu astea vorbe le cântam.
- Dar dacă doi tineri voiau să se căsătorească cum se făcea?

- Păi... Întâi or mânat un om... Să zicem, noi am avut copil... Iaca, am vrut să-l însură. I-am trimes vorbă că am vrut fata asta s-o luăm pră un om, să-ntrebe. Și atunci, dacă ăia or fost de acord, or zis că vreau să o deie, atuncea o zis că să vină atat copilului și cu mamă-sa la fată, acolo, să se vorbească.
- Și dacă părinții fetei erau de acord, îi omenea cu mâncare și băutură pe cei care veneau?
- Cum să nu!
- Dar dacă nu erau de acord?
- Atuncea nu i-or primit. Ziceau că n-o mărită.
- Când stabileau ce zestre se dă?
- Și-atuncea și la căpară.
- Ce însemna capară? Când se făcea?
- Păi or hotărât ei o zi, că iaca în cutare ce vreme să dăm căpara.... N-or făcut nimic [adică foaie de zestre] numa s-o dus ei cu căpara. Și când or fost la masă or hotărât așa, din vorbe: Cinci, șase, șapte oameni. [bandă oameni]
- Cam la ce grad de rudenie se puteau însura? Dacă erau veri de gradul întâi sau doi se puteau însura?
- Nu.
- Dar de la gradul trei?
- Păi, de la trei dac-or fost, iac-așa, dar nici de la trei. Mai sus. Nici de la trei. La noi baș nu s-or...
- Cine-i cununa pe tineri?
- Nași.
- Cine chema la nuntă?
- La nuntă... Dacă copilu are divăr... Și mirele și mireasa au divăr.
- Cum se face invitația la nuntă?
- Cum? Dumineca, iaca, ca cum ar fi duminică, se face-nainte și ca duminica ailaltă-i nunta.
- Joi, înainte de nuntă, ce se făcea?
- Nu se făcea nimic.
- Dar vineri?

- Nici vineri. Numai sâmbătă se duce la mireasă soacra cu un colac. Face-un colac, așa, de pită, mai mare... Și, atunci îi cumpără o țoală, o cârpă... după cum are putere ea și după cum vrea. O dăruiește. Și atunci când se duce, iese mireasa, fata tânără, înainte. Și atunci ea-i toarnă colacu-n poală: pune mireasa poala și-i toarnă colacu. Și atunci ea se face că se-ntoarce iar la loc, soacra, știi... Iute se-ntoarce înapoi, mai niște pași și pe urmă iară se întoarce și se bagă. O strigă ei-napoi și se proîntoarce.
- Dar mireasa nu trimite și ea niște daruri mirelui?
- Nu.
- Dar sâmbătă seara ce se întâmplă?
- Ba da. Sâmbătă seara. Păi, s-or strâns așa, neamuri. Și s-or petrecut. Și atunci duminică dimineața or început nunta.
- Când o împodobeau pe mireasă?
- Duminica pe la amiază. Duminica dimineața la mire or venit muzicanții.
- Cine îi plătea?
- Păi, după cum s-or înțeles. I-or plătit amândoi. Nașu nu. Am auzit că-n alte părți nașu-i plătește, dar la noi, nu. La noi s-o plătit tata copilului și... ai cineri. Și atunci or împărțit muzica: după cum or împărțit-o. Seara, știi? Unii or venit la copil, unii sor dus la fată și după ce or cinat, atunci s-or strâns toți la copil. [...] Duminică dimineața o venit divărul la copil. S-o dus după muzicanți. Atunci or vint muzicanții, le-or dat de fruștiuc, și atunci după ce le-o dat fruștiucu or plecat după goști, să-i strângă. Ai mirelui. Și la mireasă iar i-or strâns.
- Și atunci, când i-or strâns, or prânzât. Și n-or prânzât... Și atunci, după ce s-or strâns toți, s-or dus după nași. După nașu copilului. Și atunci când o vint cu nașu, le-o dat de prânz. Și-atunci goștii fetii iar or fost gata cu prânzu. Or venit la copil și or luat copilu și nunta și de la fată și de la copil și s-or dus toți la fată. Să fie mai mulți. După ce-or venit de la mireasă, goștii. Or luat mirele și nașu și s-or dus la fată. Și atunci or luat fata.
- Și la fată se-ntâmpla ceva?
- Se-ntâmpla! Ședea unu la poartă și i-o întrebat că de ce or venit. Poarta era deschisă, numa ședea unu-n poartă. Apu ei or spus că or venit c-or auzit că este

ceva de vinzare aciia. Or întrebat că au vro fată, vro mireasă, ceva să vinda. Apu ei or spus că au, numa la ei îi coastă bani dacă se bagă-n luntru. Și atunci ei or spus că ei îi plătesc numa să aibă plăcere să le fie, să le placă ce au. Atuncea i-or slobozit înăuntru. Și atunci s-or băgat și-atunci divărul copilului s-o dus, că fata o fost închisă-n altă sobă. Și acolo o stat iar unu la ușă și nu l-o slobozit până nu l-o ntrebat că ce caută. El o spus că iaca ce caută, să cumpere ceva. Păi, el o spus că au de vindut numa că îi costă bani, că-i scump. O-ntrebat că cât cere. O spus că cât cere: o sută, două, trei, ori cinci, șase, după cum or cunoscut ei că-i puterea lu divăr să plătească. Aceea-i de la el, aia divăru-o plătit.

- Cine era divărul?
 - Un neam din verii a lu copil. Și-atuncea, cum s-or ajuns: o plătit-o și atuncea o luat-o și o dus-o înaintea nașului și o artătat-o la naș și atuncea, dacă s-or cununat la biserică, or luat-o și or plecat, și dacă nu s-or cununat, or ieșit pe drum cu jocul, or jucat până seara și eara or vint la copil.
 - S-a întâmplat ca, în locul miresei, divărului să îi fie arătată altcineva?
 - Nu s-o-ntâmplat la noi de asta.
 - La jocul de după cununie putea să joace oricine din sat?
 - Cine-o vrut, dar nu s-or prea dus d-ai nechemăți. Sara, atunci, or luat mireasa și or dus-o la copil și or băgat-o-n sobă și i-or dat darul fetii. I-or dat ce i-or luvat. Alții i-or dat în drum, aci, când or jucat, i-or dus și i-or pus pră mână: o cârpă, o pânză, o ce i-o luvat. Care –or dat bani, ăia i-or dat în sobă. S-or băgat în sobă și s-o băgat fata după masă cu nașu și cu mirele și atuncea s-o arătat daru: o spus divărul.
- O venit, să zicem, un neam al fetii. Și striga: Bună dimineața, nașule! / Bine să-ți dea Dumnezeu! / În ce voie ești? / În voie bună! / Iar noi în și mai bună! / Iaca, cutare, ce neam al fetei, uică, mi s-a lăudat, frumos s-o purtat, c-o cinstă frumoasă năinte, la dumneavoastră. Cu vreo două – trei sute ori cinci, o mie... Atunci o vinit altu.
- Dar un joc al miresei era?
 - Pră bani? A... Ăla o fost, când o vint la copil. După ce s-o dat daru, atunci o luat-o copilu și-o vinit cu mireasa aciia. Și atunci s-o dus mama copilului la ușă și o

cumpărat așa, o pânză, dedoi metri ori de trei și –o legat pră amândi, așa și i-o dat lu mireasă n tort o o pită în brață, cu sare și i-o tras în luntru. Și s-or băgat în sobă și or mai jucat un pic și atunci s-or pus să joace mireasa pră bani. O cerut divărul, o un om. Și acolo s-o dus tot natu și punea un leu ori doi și lua pră mireasă. Și după aceea o pus de cină la copil. Și la goști, la fată, iar ori cinat, Și atunci când o fost gata cina, atuncea s—or strâns toată nunta la copil. Și atunci or jucat aciia și mai prăstă noapte, după ce or jucat mireasa, atuncea or jucat Perina. Și atunci, dimineața, se strângea nunta. Și atuncea luna, se strângeau din nou: numa la mire.